

_system_15/3/5/7/item_357/information_items_property_743.pdf. – Загл. с екрана.

4 Федорова Ю.В. Дослідження прояву синергетики в діяльності учасників промислово-фінансових груп / Ю.В. Федорова // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ», 2008. – № 54 (3). – С. 23-26.

5 Дикань В.Л. Обеспечение конкурентоустойчивости предприятия: монография / В.Л. Дикань. – Харьков: «Основа», 1995. – 160 с.

6 Дикань В.Л. Реформирование экономики Украины и конкурентоустойчивость предприятий: монография / В.Л. Дикань. – Харьков: Основа, 1997. – 345 с.

7 Дикань О.В. Організаційно-економічний інструментарій забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств залізничного транспорту: монографія / О.В. Дикань. – Харків: УкрДУЗТ, 2016. – 443 с.

8 Єрмакова О.А. Роль кластерів у підвищенні міжнародної

конкурентоспроможності регіону / О.А. Єрмакова // Економіка промисловості. – 2009. – № 5. – С. 75-82.

9 Кирилов Ю.Є. Кластери як інструмент підвищення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / Ю.Є. Кирилов // Ефективна економіка. – 2013. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2608>. – Назва з екрана.

10 Рудаков О.М. Підвищення конкурентоспроможності підприємств-виробників продукції для залізничної галузі: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / Рудаков Олександр Миколайович. – Харків: УкрДАЗТ, 2008. – 187 с.

11 Коваленко Н.М. Методичний підхід до оцінки ефективності функціонування кластерів підприємств / Н.М. Коваленко // Науковий Вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – Вип. 6. Ч.2. – С. 199-202.

УДК 338.46:641

СТАН РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

*Бутенко О. П., к.е.н., доцент,
Стрельченко Д. О., студентка (ХНУБА)*

У статті проведений аналіз стану ресторанного господарства України, співставленні показники галузі із показниками інших країн, визначена динаміка основних структурних показників даного сегменту економіки та динаміка товарообігу за регіонами, на основі яких визначається перспективний сегмент ресторанного бізнесу. Окремо досліджені рекреаційні території. Вказані переваги, які отримує економіка країни від розвитку ресторанного господарства. Розглянуті популярні форми ведення ресторанного господарства на сучасний момент.

Ключові слова: ресторанне господарство, ринок послуг, аналіз ринку ресторанного бізнесу, роздрібний товарообіг, тенденції розвитку економіки країни.

СОСТОЯНИЕ РЕСТОРАННОГО ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ УКРАИНЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕГО РАЗВИТИЯ

*Бутенко Е. П., к.э.н, доцент,
Стрельченко Д. А., студентка (ХНУСА)*

В статье проведен анализ ресторанной отрасли Украины, сопоставлены показатели отрасли с аналогичными показателями других стран, определена динамика основных структурных показателей данного сегмента экономики и динамика товарооборота по регионам, на основе которых определяется перспективный сегмент ресторанного бизнеса. Отдельно рассмотрены рекреационные территории. Указаны преимущества, которые получит экономика страны от развития ресторанного хозяйствования. Рассмотрены популярные формы ведения ресторанного хозяйствования на данный момент.

Ключевые слова: ресторанное хозяйствование, рынок услуг, анализ рынка ресторанного бизнеса, розничный товарооборот, тенденции развития экономики страны.

THE RESEARCH OF UKRAINIAN RESTAURANT ECONOMIC MANAGEMENT MARKET AND FUTURE PERSPECTIVES

*Butenko O. P., candidate of Economic Sciences, associate professor,
Strelchenko D. O., student
(Kharkiv national university of architectures and buildings)*

The article analyzes the restaurant management in Ukraine, it is compared with other countries' indicators of the industry, it is determined the dynamics of the main structural parameters of this segment of the economy and the dynamics of trade turnover across regions, on the basis of which is determined promising segment of the restaurant business. Recreational areas are viewed separately. Advantages, which will get the country's economy from the development of the restaurant management, are specified. Modern and popular restaurant management companies are considered.

Keywords: restaurant economic management, the service market, the research of the restaurant business market, retail turnover, the tendencies of economy development.

Постановка проблеми. Підприємців, які мають за мету швидкий комерційний успіх завжди приваблює ресторанний бізнес. Гастрономічні потреби та смаки завжди існують незалежно від економічного стану в країні. Цей бізнес за всіх часів вважається високорентабельним, але не можна стверджувати, що він залишається незмінним. Стан ресторанного бізнесу є індикатором економічного стану країни, вирішує низку соціально-економічних

завдань тому актуальним постає питання з визначення тенденцій його розвитку, аналізу динаміки структурних показників, визначення недоліків та перспектив розвитку.

Аналіз останніх досліджень. Питанням дослідження стану ресторанного бізнесу присвячені роботи таких науковців як Д. С. Мацехи, С. А. Бурого які вказали, що попит на продукт готельно-ресторанного бізнесу є завжди нестійким та залежить не тільки

від економічних, а й від позаекономічних факторів таких як мода, настрої, особисте бачення [1]. У дослідженні О. В. Яшиної зазначається про «постійну появу нових видів громадського харчування, починаючи від фаст-фудів і закінчуючи тематичними і високо елітними ресторанами, тому необхідно значну увагу приділяти темпам та динаміці його розвитку, слідкувати за тим як реагують на той, чи інший тип ресторанного господарства споживачі» [2]. Ф. Даніалі у своєму дослідженні вказав, що «слід відзначити великі перспективи розвитку для національних рестораних мереж за рахунок неповної насиченості ринку, а також поглинання індивідуальних закладів ресторанного бізнесу» [3]. Усі наведені твердження безумовно вірні і завжди базуються на аналізі статистичних даних розвитку галузі, саме вони є індикаторами змін зовнішнього середовища і потребують постійного відстеження та аналізу.

Метою дослідження є аналіз стану ресторанного господарства в Україні, визначення особливостей та перспектив розвитку ресторанного бізнесу в країні.

Виклад основної частини дослідження. Зараз у нашій країні існують великі, 7539 дрібних та 248 середніх підприємств ресторанного господарства [4]. Вони приносять чималий прибуток до бюджету країни. Наприклад: у 2014 році чисті доходи від діяльності цих господарств склали 16058,5 млн. грн., а у 2015 - 23 746,8 млн. грн., що на 47,9 % більше [5]. Це свідчить про стрімку тенденцію розвитку ресторанного господарства в Україні у порівнянні з минулими періодами. Чисельність працівників у ресторанній індустрії у США має високу тенденцію до зростання. У 2015 році налічувалося близько 14 мільйонів людей, які працюють у галузі, до 2026 року очікується 16 мільйонів [6]. Співставивши показники галузі з

показниками інших країн, слід зазначити, що, у цей час, дохід підприємств ресторанного господарства у Польщі становив \$23 392.77, США - \$2 044 038.39, Англії - \$917 545.61, Китаю - \$1 720 630.59. Автори хотіли б наголосити, що статистичний аналіз розвитку ресторанного бізнесу у США проводиться більш детально і використовує різні показники. До яких відноситься ACSI (American Customer Satisfaction Index), або Американський Індекс Задоволеності Споживачів (АІЗС) — показник ступеню задоволення споживачів продукції та послуг у США, який розраховується за результатами опитування більше 80 000 учасників. За цим індексом, навесні 2015 року найбільшу перевагу американці віддають фастфудам. Цей індекс дав змогу також встановити, що у фірмах з низькою здатністю інноваційності ACSI знижується [7]. На жаль, ми маємо змогу провести порівняння лише за узагальненим показником доходу від діяльності ресторанних господарств України (\$704.92) із показниками інших країн і зазначити, що стан галузі у порівнянні з іншими країнами є не на конкурентоспроможному рівні [8]. Детальніше, про стан ресторанного бізнесу на даний час свідчать такі показники (табл.1).

Аналіз основних структурних показників діяльності підприємств за видом економічної діяльності встановив, що кількість зайнятих та найманих працівників зменшилась майже в три рази, це відзеркалилось на витратах на персонал підприємства та на оплаті праці. Обсяг реалізованої продукції зростає в позитивній динаміці. Спостерігається негативна динаміка в обсязі роздрібного товарообороту ресторанного господарства. Графічно статистичні результати можна зобразити наступним чином (рис.1).

Таблиця 1

Аналіз основних структурних показників діяльності підприємств за видом економічної діяльності «Тимчасове розміщування й організація харчування»
[Складено авторами за джерелом 4]

Класифікація	2013 р.	2014 р.	Відхилення,	2015 р.	Відхилення,
Кількість зайнятих працівників на підприємствах за їх розмірами за видами економічної діяльності, тис. осіб	132,6	213,2	80,6	84,7	-128,5
Кількість найманих працівників на підприємствах за їх розмірами за видами економічної діяльності, тис. осіб	129,9	161,3	31,4	82,1	-79,2
Кількість підприємств, од.	10096	7885	-2211	7785	-100
Витрати на персонал на підприємствах, млн. грн	4213,9	3372,1	-841,8	3288,5	-83,6
Витрати на оплату праці на підприємствах, млн. грн	3678,2	4413,1	734,9	2451,7	-1961
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств, млн. грн	16726,9	14346,3	-2381	17674,1	3327,8
Роздрібний товарооборот ресторанного господарства, млн. грн	12935,3	10881,8	-2054	9358,3	-1524

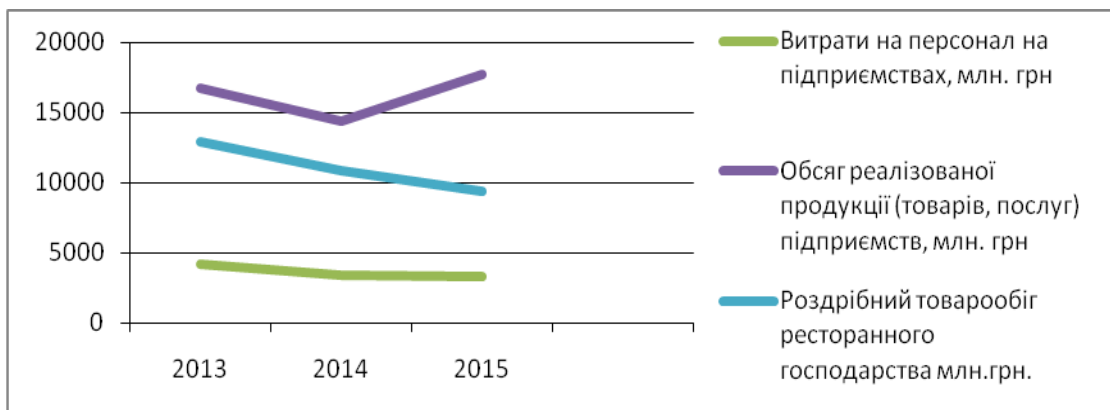

Рис. 1. Динаміка основних структурних показників діяльності підприємств за видом економічної діяльності «Тимчасове розміщування й організація харчування»
[Складено авторами за джерелом 4]

У кожному регіоні нашої країни різні основні структурні показники діяльності підприємств ресторанного господарства. Це пов'язано із туристичним районуванням (рекреаційне районування). Рекреаційне районування

на сьогодні теж не є остаточно розробленим і жорстко усталеним [9].

У географічній енциклопедії України наводиться наступне визначення поняття «рекреаційний регіон» – це територіальна рекреаційна система, у яку

Економіка підприємства

входять підсистеми тривалого та відпочинку та центрів туризму, та короткочасного відпочинку, санаторно-курортного лікування і туризму, а також управління обслуговування, транспорту, переважно в межах економічного району. Рекреаційний регіон об'єднує рекреаційні райони, які складаються з підрайонів, окремих курортів, природних парків, зон відпочинку та центрів туризму, та характеризується територіальним поєднанням географічних, бальнеологічних та інших ознак [11]. Пропонується розглянути роздрібний товарообіг України в галузі ресторанного господарства за регіонами, який представлений у табл. 2.

Таблиця 2

*Роздрібний товарообіг за регіонами, тис. грн
[Складено авторами за джерелами 4,5]*

	2005 рік	2010 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	Динаміка з попереднім роком
Україна	94332,4	280889,7	405113,9	433080,7	438342,7	5262
Автономна Республіка Крим	3448,5	10170,7	16534,0	18169,6
Вінницька	2248,1	5672,7	8322,4	8755,4	10043,3	1287,9
Волинська	1834,0	4709,4	7153,0	8165,7	9256,6	1090,9
Дніпровська	8370,1	24762,8	35035,1	37741,6	43052,0	5310,4
Донецька	7867,0	25446,3	37635,8	40157,3	28134,9	-12022
Житомирська	1775,5	5028,0	7222,0	7914,1	9362,7	1448,6
Закарпатська	2666,9	5977,7	7709,2	8077,6	9744,0	1666,4
Запорізька	3880,6	10733,7	15994,9	17079,8	19675,7	2595,9
Івано-Франківська	1563,4	4858,9	7099,0	7537,0	9099,5	1562,5
Київська	3020,7	12221,6	20790,4	22533,0	25733,8	3200,8
Кіровоградська	1466,5	4429,8	6212,6	6532,8	7629,0	1096,2
Луганська	2764,6	9142,9	14160,0	14962,0	7592,2	-7369,8
Львівська	5530,5	15023,7	19698,3	19776,6	23678,9	3902,3
Миколаївська	1759,6	5695,1	8316,0	8877,4	9893,1	1015,7
Одеська	5165,3	18007,4	26921,5	28902,7	31383,4	2480,7
Полтавська	2520,9	7215,3	10433,4	10857,7	12086,5	1228,8
Рівненська	1644,3	4388,9	6233,5	6667,5	8181,9	1514,4
Сумська	1748,7	3926,4	5813,9	6024,4	7053,9	1029,5
Тернопільська	1324,8	3821,9	4976,4	5046,8	6143,2	1096,4
Харківська	6755,6	18798,5	25895,5	27978,5	32053,1	4074,6
Херсонська	1826,6	5138,5	7295,1	7778,9	9196,6	1417,7
Хмельницька	1803,1	5227,8	7267,5	7481,9	8744,0	1262,1
Черкаська	1751,9	5570,6	7907,6	8421,8	9678,5	1256,7
Чернівецька	1435,5	4121,6	5076,2	5271,9	6520,9	1249
Чернігівська	1578,1	4385,0	6293,4	6792,0	7895,2	1103,2
м. Київ	17695,6	53318,2	73849,1	79717,2	86509,8	6792,6
м. Севастополь	886,0	3096,3	5268,1	5859,5

Виходячи з даних табл. 2 спостерігаємо, що в Україні розвиваються всі рекреаційні регіони. Інформація про тимчасово окуповані території відсутня. Західно-Причорноморський рекреаційний регіон у межах Одеської, Миколаївської і Херсонської областей має таку динаміку:

- Одеська область має високі темпи приросту: 74,3%;
- Миколаївська – 73,7%;
- Херсонська – 79%.

Карпатський рекреаційний регіон має такий стан:

- Івано-Франківська – 87,3%;
- Закарпатська – 63%;
- Чернівецька – 58,2%;
- Львів – 57,6%.

Темпи приросту показників Карпатського рекреаційного регіону менші, ніж Західно-Причорноморського, у порівнянні з 2010 роком. Серед областей, які входять в цей регіон найбільш перспективна Івано-Франківська область.

Порівнюючи усі регіони, найбільша позитивна динаміка роздрібного обігу за останні роки є у Київській, Львівській, Дніпровській, Харківській області, а найнижча – у Миколаївській, Сумській та Чернігівській. Саме такий стан, на думку авторів, пов'язаний з розвитком туризму, відпочинку та розташуванням певної кількості навчальних закладів, які значно впливають на кількість споживачів та на різноманітність видів ресторанного господарства.

Серед ресторанів національної кухні в Україні перевага надається українській – 36,8%. Проте значна увага приділяється і французькій кухні – 21%; італійській, кавказькій, японській по 7,9%; всі інші – 18,5%. Тематичні ресторани також є дуже популярними як серед українців, так і туристів. В Україні вже є певний досвід у створенні таких закладів харчування, найвідоміші з яких у Львові: «Криївка», присвячений героям УПА, планується відкриття автомобільного ресторану; у Києві: «Шинок», «Вулик», «Царське село»

– ресторани-музеї – присвячені українським традиціям, у Черкасах ресторан «Тарас Бульба» є найпопулярнішим рестораном міста, який виконаний в сільському стилі та має демократичну атмосферу і традиційний інтер'єр [13].

Беззаперечно, що успішний розвиток ресторанного господарства забезпечує країні такі переваги [12]: дає істотну економію суспільної праці завдяки більш раціональному використанню техніки, сировини, матеріалів; надає робітникам і службовцям протягом робочого дня гарячу їжу, що підвищує їх працездатність, зберігає здоров'я; дає можливість організації збалансованого раціонального харчування в дитячих і навчальних закладах.

На думку авторів, стан ресторанного господарства також впливає на розвиток туристичного бізнесу, забезпечує робочими місцями населення. Розвиток цього типу бізнесу дає «поштовх» для відкриття не тільки комерційних підприємств (ресторани, шашличні, вареничні, піцерії, бістро та ін.), але разом з тим у розвитку громадського харчування: їдальні/буфети при виробничих підприємствах, студентські, шкільні. У зв'язку з цим з'являються підприємства, які беруть на себе завдання організації громадського харчування.

Висновок. У дослідженні проведено статистичний аналіз ресторанного господарства України. Установлено, що спостерігається негативна динаміка щодо обсягу роздрібного товарообороту, чисельності зайнятих робітників, що відбулося через анексію Криму та складну політичну ситуацію в країні. Показники роздрібного товарообігу має позитивну динаміку особливо у містах рекреаційного значення. В Україні потрібно розвивати сегмент ресторанного господарства, адже це один із найефективніших напрямів підвищення ВВП країни, зменшення рівня безробіття та покращення місця в

світовому рейтингу надання ресторанних послуг. Подальше дослідження пропонується проводити у напрямі більш детальних досліджень смаків споживачів, враховуючи особливості розвитку кожного регіону країни.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мацеха Д. С. Маркетинг у сфері готельно-ресторанного бізнесу та туризму [Текст] / Д. С. Мацеха, С. А. Бурій / Вісник Хмельницького національного університету. 2014.- №5.- Т.2. – С.43-47
2. Яшина О. В. Особливості розвитку ресторанного господарства в Україні [Електронний ресурс]// Буковинська державна фінансова академія. – 2012. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/yashyna.htm
3. Даніалі Ф. Дослідження загальних тенденцій ринку ресторанного господарства України [Електронний ресурс] // Економіка промисловості. - 2012. - № 3-4. - С. 29-34. - Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/49323>
4. Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2013 році [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/fi n/kp_ed/kp_ed_u/kp_ed_u_2015.htm
5. Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2014 році [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/fi n/fchpr/fchpr_u/fchpr_sv_0414_u.htm
6. Statistics and facts on the U.S. restaurant industry [Електронний ресурс] // Режим доступу до журн. : <https://www.statista.com/topics/1135/us-restaurants/>
7. Luo, Xueming and Bhattacharya, CB, Corporate Social Responsibility, Customer Satisfaction, and Market Value (2006). Journal of Marketing, 70 (4), 1-18, 2006. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2260523>
8. Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2015 році [Електронний ресурс]// Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2015/fi n/fchpr/fchpr_u/fchpr_sv_0415_u.htm
9. Доходність бізнесов в США и мире ex post [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://tadavsh.livejournal.com/16167.html>
10. Data archives [Електронний ресурс]// Режим доступу: http://people.stern.nyu.edu/adamodar/New_Home_Page/dataarchived.html
11. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / Є. В. Панкова. – К.: Альтерпрес, 2003. – 352 с.
12. Географічна енциклопедія України: в 3-х т. / [редкол.: відп. ред. О. М. Маринич та ін.]. – К.: „Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 1989-1993. Т.3: П-Я. – 1993. – 480 с: іл.
13. Топ-100 лучших ресторанов Украины [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://nv.ua/project/best-restaurants.html>
14. Архіпов В. В. Організація ресторанного господарства: Навч. пос. для студ. вищих навч. закладів. - К.: Центр учбової літератури; Фірма «Інкос», 2007. – 280 с.